



Există un document mai puțin cunoscut în întregimea sa, apărut în ziarul sighetean „Sfatul” din 7 decembrie 1918 sub semnătura lui Ioan Biltiu Dăncuș, un învățător din Maramureș (din Slatina, satul de peste Tisa) pe care istoria l-a vrut martor al desfășurărilor sale. E o pagină clasică din istoria Maramureșului, un adevărat reportaj despre drumul la Alba Iulia al maramureșenilor. O relatare atât de vie încă și atât de plină de optimism, de curaj istoric. De care avem atâtă nevoie azi față de entuziasmele noastre prea adesea oboseite.

Mai întâi autorul dă seamă de „ziua cea mai frumoasă, cea mai aleasă a Maramureșului românesc”, 22 octombrie 1918, când la Sighet s-a ales Consiliul Național Român.

Maramureșenii s-au dus la Alba Iulia cum s-au dus toți românii, cu capul sus, fără nicio patimă, purificați în simplitate și în demnitatea lor, ca la o mare sărbătoare. Dacă am putea să recuperăm pentru nu o dată oboseții și blazații noștri contemporani măcar entuziasmul, dacă nu și forța convingerilor și puterea de a ieși din crisparea paralizantă care ne macină voința de a fi altfel.

Dar mai e în acest document și presimțirea sentimentului tragic al istoriei. Nefericite pentru maramureșeni vorbele „De la Nistru pân’ la Tisa” ca și disperarea celor de dincolo de Tisa că vor fi lăsați în afara hotarelor, precum a și fost. Cu două treimi din vechiul comitat rămas dincolo. Strigătul lor – era al lui Ilie Filip din Apșa de Jos – răsună și azi în hăurile unei împărății fără de sfârșit.